Gjenkjennelig som misjonsbevegelse

Når arbeidsformene endres, må oppdraget og evangeliet fortsatt være tydelig gjenkjennelig.

Av Gunnar Bråthen, generalsekretær i Norsk Luthersk Misjonssamband

Denne teksten er en lett revidert utgave av profilforedraget til rådsmøtet i Misjonssambandet høsten 2026.

Hvem er vi? Hva er vårt kall? Hva må vi ta vare på, og hvordan finner vi veien videre? Dette er spørsmål vi må vende tilbake til, ikke bare når vi vedtar strategier og organisasjonsordninger, men når vi spør hva slags bevegelse Misjonssambandet skal være i framtiden.

Misjonssambandet er en fri og selvstendig misjonsorganisasjon på luthersk grunn, med visjonen «Verden for Kristus». Vi står i en historie preget av vekkelse, forkynnelse, misjonskall og det allmenne prestedømmet. Samtidig har organisasjonen endret seg. Vi har fått tydeligere kirkelige strukturer, flere forsamlinger og menigheter, trossamfunn og nye ordninger for tilsyn.

Kan vi utvikle slike strukturer og samtidig forbli en levende misjonsbevegelse? Svaret avgjøres ikke først og fremst av hva vi kaller strukturene våre, men av hvilket liv som fyller dem. En organisasjon kan ha gode grunnregler, ryddige mandater og klare ansvarsforhold og likevel miste noe av bevegelsen, gløden og frimodigheten. Motsatt kan en bevegelse ha stort engasjement, men bli sårbar dersom ansvar, ledelse og tilsyn er uklart.

Vi trenger både liv og orden, frihet og forpliktelse, bevegelse og struktur. Men rekkefølgen er viktig: Strukturen er til for livet, ikke livet for strukturen.

Strukturer som tjener oppdraget

Den nye organisasjonsordningen i Misjonssambandet er i ferd med å finne sin form. Vi har fått nytt sentralstyre og nasjonalt tilsynsråd, og regionale og lokale tilsynsordninger er under utvikling. Rådsmøtet har et særlig læreansvar på vegne av organisasjonen. Tilsynsordningen skal ivareta lære og åndelig omsorg, mens sentralstyret skal lede organisasjonens arbeid, sette retning og gi rammer.

Avklarte roller er nødvendige. Men den egentlige prøven på en organisasjonsstruktur kommer når den skal leves ut: når ansvar skal utøves, når ulike vurderinger møtes, og når vi er uenige, men likevel skal finne veien videre sammen.

Det sentrale spørsmålet er derfor ikke bare hvor grensene mellom de ulike organene går, men hvordan de ulike delene av organisasjonen sammen kan tjene oppdraget. Det krever tydelige roller, men også tillit og en felles forståelse av hvorfor strukturene finnes. De er ikke til for sin egen skyld.

Hva må være gjenkjennelig?

Nylig kom jeg over en reklame for den nye elektriske Range Roveren. Overskriften var «Kunsten å forandre minst mulig». Når bilen blir elektrisk, er nesten hele teknologien ny. Forbrenningsmotoren blir byttet ut, girskiftene forsvinner og vibrasjonene likeså. Likevel er ambisjonen at bilen umiddelbart skal oppleves som en Range Rover: «Alt er nytt. Nesten ingenting skal føles slik.»

Det fikk meg til å spørre: Hva må være gjenkjennelig når Misjonssambandet forandrer seg?

Vi har endret oss gjennom historien. Foreningene er blitt færre og forsamlingene flere. Bedehusarbeid har noen steder utviklet seg til menigheter. Vi driver skoler og institusjoner og er en betydelig samfunnsaktør på disse områdene. Vi har ansatte og pastorer, trossamfunn og nye tilsynsordninger. Måten vi kommuniserer, finansierer og organiserer arbeidet på, har forandret seg. Mer kommer til å forandre seg.

Det trenger ikke være et problem. Men da må vi klare å skille mellom målet og arbeidsformene.

Arbeidsformene er verktøy. En forening, et bedehus, en forsamling, en skole og en organisasjonsstruktur er verktøy. Viktige verktøy, som ofte har vist sin verdi gjennom generasjoner. Ludvig Hope brukte bildet av stillaset: Stillaset er viktig, men det er ikke selve bygningen.

Målet er å gjøre Jesus kjent. Verden for Kristus.

I en organisasjon med en lang og rik historie kan arbeidsformer som har vært svært viktige for å nå målet, med tiden få en verdi i seg selv. Vi kan bli så opptatt av å bevare redskapet at vi begynner å behandle det som om det var målet.

Det betyr ikke at alt gammelt skal skiftes ut. En arbeidsform som fortsatt tjener målet godt, skal vi ta vare på og gjerne styrke. Men vi må stadig spørre: Tjener denne arbeidsformen fortsatt det målet den ble til for å tjene? Vi skal verken endre for endringens skyld eller bevare for bevaringens skyld. Vi skal ha oppdraget for øye.

En lekmannsbevegelse

Dette gjelder også spørsmålet om hva det vil si å være en lekmannsbevegelse. Lekmannsbevegelsens styrke har aldri vært en bestemt organisasjonsmodell. *Styrken var at ansvaret for evangeliet ikke ble satt bort til noen få.*

«Vanlige» mennesker leste Guds ord. De vitnet om det de hadde sett og hørt. De samlet seg, ba, ga, gikk og sendte. Vanlige kristne forsto: Dette angår også meg.

Peter skriver: *«Men dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som Gud har vunnet, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket og inn i sitt underfulle lys»* (1 Pet 2,9). Det allmenne prestedømmet betyr ikke at alle har den samme tjenesten, men at ingen kristen er uten kall.

Et fint bilde finner vi ved starten av Misjonssambandets historie. Olivia Halvorsen, som drev moteforretning i Bergen, ble sterkt grepet av nøden for det kinesiske folket. Kina ble hennes kall og arbeidsmark, selv om hun aldri selv ble utsending. Hennes oppgave ble å arbeide for misjonen hjemme og bidra til at andre kunne reise.

Gud kaller noen til å gå, og mange flere til å sende. «Misjonen er de brennende hjerters sak», heter det i et gammelt uttrykk fra vår historie. Strukturer, strategier og økonomi er nødvendige, men de skaper ikke i seg selv en misjonsbevegelse. En misjonsbevegelse lever når mennesker blir grepet av evangeliet og av nøden for mennesker som ikke kjenner Jesus.

Det er dette vi må videreføre. Ikke nødvendigvis alle formene, men livet og funksjonen.

Mange tradisjonelle misjonsforeninger er borte, samtidig som større forsamlinger har vokst fram. Da er ikke spørsmålet nødvendigvis hvordan vi får flere misjonsforeninger igjen. Spørsmålet er hvordan vi sørger for at det misjonsforeningen gjorde, lever videre. Hvordan bygger vi forsamlinger som ikke bare samler, men også sender? Fellesskap der mennesker får kall, utrustes og sendes.

Vi har mottatt. Derfor gir vi videre

Evangeliet begynte ikke hos oss. Vi har selv mottatt det. Derfor gir vi det videre.

Det setter vektleggingen av neste generasjon inn i en større sammenheng. Vi arbeider ikke med barn og unge først og fremst fordi Misjonssambandet trenger medlemmer i framtiden. Vi gjør det fordi en ny generasjon må få møte Jesus. De må selv få høre evangeliet og åpne Bibelen, selv komme til tro, selv oppdage at dette angår dem, og så selv gi evangeliet videre.

Hvordan vet vi om arbeidsformene tjener målet?

Hvis arbeidsformene er verktøy, må vi også spørre om verktøyene virker. Ikke bare om vi gjør mye, men om det vi gjør, fører oss i retning av det vi ønsker å oppnå.

Det er lett å telle aktivitet. Vi kan telle deltakere, elever, givere, forsamlinger og utsendinger. Slike tall er viktige og forteller oss noe om virksomheten. Men de svarer ikke nødvendigvis på det viktigste spørsmålet: Når vi målet?

Hvis målet er å gjøre Jesus kjent og gjøre mennesker til disipler, må vi spørre om arbeidet faktisk bidrar til det. Når evangeliet de minst nådde? Får neste generasjon møte Jesus? Vokser mennesker som disipler? Har vi fellesskap som både samler og sender?

Ikke alt kan måles. Jesus sier: «Jeg har utvalgt dere og satt dere til å gå ut og bære frukt, frukt som varer» (Joh 15,16). Frukt er annerledes enn aktivitet. Noen ganger ser vi den raskt. Andre ganger tar det år, og noe av det Gud gjør gjennom arbeidet, får vi kanskje aldri se. Bare Gud kan skape liv og gi vekst.

Men dette må ikke bli en unnskyldning for å la være å spørre om arbeidsformene våre tjener oppdraget. Nettopp fordi oppdraget er så viktig, må vi spørre: Hjelper arbeidsformene oss til å gjøre Jesus kjent?

Mer enn lojalitet

Misjonssambandet trenger dyktige medarbeidere og ledere, faglighet og profesjonalitet. Vi trenger medarbeidere som er lojale mot grunnlaget, verdiene og visjonen vår. Men vi trenger også noe mer enn lojalitet.

Vi trenger mennesker som motiveres av visjonen og grunnlaget vårt.

Vi trenger mennesker som ikke bare aksepterer at Misjonssambandet er en luthersk misjonsorganisasjon, men som finner glede og frimodighet i det lutherske bekjennelsesgrunnlaget og i det frigjørende evangeliet vi er satt til å forkynne.

Takknemlighet og ærlighet

Når arbeidsformene er redskaper, må vi også våge å vurdere dem. Her lærer vår egen historie oss noe viktig. Vi har utrolig mye å være takknemlige for. Gjennom svake mennesker og ufullkomne strukturer har Gud gjort mye godt. Det skal vi snakke sant og frimodig om. Men vi må også kunne snakke sant om det som ikke ble godt.

Vi kan være takknemlige for alt det gode Gud har gjort gjennom Misjonssambandet, uten å forsvare det som ikke ble bra. Evangeliet gjør oss fri til begge deler: takknemlighet og ærlighet.

Nettopp fordi arbeidsformene er redskaper og ikke mål, må vi være villige til å undersøke om de fungerer, både i forhold til oppdraget og i forhold til menneskene de skal tjene. Det er ikke illojalt mot historien vår. Det er å ta den på alvor.

Vi lever av nåde. Derfor kan vi lytte, erkjenne feil, be om tilgivelse, lære og endre.

Strategi og åpne dører

Vi kan ikke gjøre alt. Hvis alt er prioritert, er i praksis ingenting prioritert. Derfor trenger vi strategi.

Samtidig finnes det en annen viktig tråd i Misjonssambandets historie: «De åpne dørers strategi». Noen ganger har det åpnet seg en dør vi ikke hadde planlagt og heller ikke kunne ha planlagt. En invitasjon kom, et behov ble synlig, eller en samarbeidspartner spurte.

Paulus skriver: «For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem» (Ef 2,10). Jeg er glad i uttrykket «ferdiglagte gjerninger». Jeg ønsker at vi også som organisasjon skal be om å få vandre i de gjerningene Gud legger ferdige foran oss.

Dette står ikke i motsetning til vedtatt strategi. Strategien hjelper oss til å vite hva vi er satt til, og dermed til å vurdere hvilke åpne dører som faktisk er våre å gå inn gjennom. Ikke enhver mulighet er et kall.

Vi trenger tydelig retning og et åpent blikk, strategisk prioritering og åndelig lydhørhet, evne til å si nei og frimodighet til å si ja.

Vi skal legge planer, og samtidig be: Gud, la oss få se de gjerningene du allerede har lagt ferdige for oss.

En bevegelse lever av tillit

Skal Misjonssambandet fortsatt være en bevegelse og ikke bare en organisasjon, er vi avhengige av tillit. Hvis mennesker skal ta ansvar, må de oppleve at Misjonssambandet er et vi. Ikke «de på hovedkontoret», «de ansatte», «de i sentralstyret» eller «de i tilsynsrådet», men vi.

Ansvar må være tydelig, og de som er valgt eller ansatt til å bære ansvar, må få gjøre det. Samtidig trenger vi tillit mellom ledelse og misjonsfolk og mellom sentrale og lokale ledd.

Vi kommer ikke alltid til å være enige om strategi, struktur og ordninger. Men vi må klare å være uenige uten å tillegge hverandre dårlige motiver og uten å gjøre hverandre til motstandere.

Det vi vil styrke

Når vi snakker om endring, må vi ikke overse alt vi har å være takknemlige for. Mye skal ikke finnes opp på nytt, men anerkjennes og styrkes.

Vi skal styrke forkynnelsen og misjonsengasjementet. Vi skal gi frivillige ansvar og tillit og slippe nye generasjoner til. Vi skal ta vare på givertjenesten og bønnen. Og vi skal fortsatt sende mennesker for å krysse grenser med evangeliet.

Framfor alt har vi et evangelium som fortsatt gir liv og håp.

Gjenkjennelig som misjonsbevegelse

Hva håper jeg Misjonssambandet skal være framover? Jeg håper vi skal være gjenkjennelige som det vi ble til som: en misjonsbevegelse. Ikke en institusjon som først og fremst skal opprettholde seg selv, men en bevegelse av mennesker som er grepet av evangeliet og vil at andre skal få høre.

Jeg håper vi fortsatt skal være gjenkjennelige som en luthersk, lavkirkelig bevegelse. Det er ikke bare en historisk merkelapp. Det sier noe om grunnlaget vårt og om hvem vi er.

Skriften alene. Vi ønsker å bøye oss for Guds ord. Ordets autoritet skal få korrigere oss, trøste oss og utfordre oss, og framfor alt vise oss Kristus.

Troen alene. Her ligger friheten i evangeliet. Vi skal ikke klatre opp til Gud eller gjøre oss fortjent til hans nåde. Vi skal ikke bygge tryggheten på vår egen fromhet, våre prestasjoner eller på hvor vellykket organisasjonen er. Kristus har gjort det som måtte gjøres. Frelsen gis av nåde og mottas ved tro.

Det var dette frigjørende evangeliet som skapte bevegelse blant lekfolket. Kanskje er det også her framtiden vår ligger: at nye generasjoner igjen blir grepet av det samme evangeliet og sier: Dette angår også meg.

Vi har mottatt noe som betyr så mye at vi ikke kan annet enn å gi det videre. Arbeidsformene kan forandre seg. Organisasjonen kan forandre seg. Verden rundt oss vil forandre seg. Men oppdraget ligger fast.

Vi skal fortsatt være gjenkjennelige som en luthersk, lavkirkelig lekmanns- og misjonsbevegelse. Verden for Kristus.